

תנ"ך

לבתי ספר עצמאיים

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – קטע שלא נלמד	–	(3×6)	–	18 נקודות
פרק שני – עיון בתורה (בראשית ודברים עם מפרשים)	–	(10×4)	–	40 נקודות
פרק שלישי – עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים	–	(6×7)	–	42 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) תנ"ך שלם ונקי, בלי פירושים ובלי תוספות.
(2) ספר שמות עם מפרשים: "מקראות גדולות".

ד. הוראות מיוחדות: בפרק השלישי יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י או מצודת דוד.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – קטע שלא נלמד (18 נקודות)

עיינו בשמות ל"א, א'–ט"ו, וענו על שש מן השאלות 1–7 (לכל שאלה – 3 נקודות).

שימו לב: בתשובותיכם אין להעתיק את דברי הפרשן. יש לענות במילים שלכם.

1. "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי... ואמלא אותו... בחכמה ובתבונה..." (פסוקים ב'–ג').
עיינו ברמב"ן, ד"ה "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור", עד המילים "בעבור שיעשה המשכן".
על פי רמב"ן, מה הן שתי החוכמות שבהן מילא ה' את בצלאל כדי להכשירו לבניית המשכן?
2. "נתתי אֶתוֹ את אהליאב בן אחיסמך... ובלב כל חכם לב נתתי חכמה" (פסוק ו').
עיינו ברש"י לפסוק ו' וב"שפתי חכמים" לפסוק זה עד המילים "ושיעור הכתוב כן הוא".
על פי "שפתי חכמים", מה היה התפקיד של אהליאב, ומה היה התפקיד של חכמי הלב? הסבירו כיצד "שפתי חכמים" מוכיח שלא־אהליאב היה תפקיד שונה מן התפקיד של חכמי הלב.
3. "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה" (פסוק ו').
"העמק דבר": "אבל עדיין קשה לשון כל חכם לב. והרי כוח השכל אינו בלב אלא מְשֻׁכָּנוּ במוח. אלא חכם לב יש עוד שתי משמעויות. אחד חוכמת יראת ה' שהיא ראשית חוכמה וּמְשֻׁכָּנוּ בלב... שנית בכוח הביטחון [בה'] שיחכם במלאכה זו אף על גב שלא למדה ולא אימן ידיו לה מעולם".
הסבירו את קושיית "העמק דבר" ואת תירוצו לקושיה זו.
4. "ואת בגדי הַשָּׂרָד" (פסוק י').
עיינו באבן עזרא לפסוק י', והסבירו מה הם "בגדי השרד".
עיינו ברש"י, ד"ה "ואת בגדי השרד", וכתבו הוכחה אחת ש"בגדי השרד" אינם בגדי כהונה.
5. "אך את שבתתי תשמרו" (פסוק י"ג).
עיינו ברש"י לפסוק זה, והסבירו מה לומדים מציווי זה, וכיצד לומדים זאת.
6. "ושמרתם את השבת" (פסוק י"ד).
רבנו בחיי: "ושמרתם את השבת" - אחר שהזכיר 'את שבתתי' תשמרו' חזר לומר 'ושמרתם את השבת' כדי לרמוז שמירה אחר השבת ושמירה קודם השבת, שמירה קודם השבת מבעוד יום, ושמירה אחר השבת שיוסיף מחול על הקודש".
על פי רבנו בחיי, מהו הקושי בפסוק י"ד, ומהו התירוץ לקושי זה?
7. "ששת ימים יַעֲשֶׂה מלאכה" (פסוק ט"ו).
על פי ספורנו, מהו ההבדל בין בניית המשכן לבין מצוות ברית מילה בהקשר של שבת, ומהו הטעם להבדל זה?

פרק שני – עיון בתורה (בראשית ודברים עם מפרשים) (40 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 8–13 (לכל שאלה – 10 נקודות).

8. בראשית ג', ג'–ז'

א. עיינו בפסוקים ג'–ד'.

על פי רש"י, הסבירו כיצד ניסה הנחש להוכיח לחוה שאכילה מפרי העץ אינה ממיתה. (3 נקודות)

ב. "וַתֵּתֶן גַּם לַאִשָּׁה עֵמָּה ויאכל" (פסוק ו').

(1) על פי רש"י, מדוע נתנה חוה לאדם את פרי העץ?

(2) על פי רש"י, מה לומדים מן המילה "גם" שבפסוק זה?

(4 נקודות)

ג. "וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וידעו כי עֵרְוָם הֵם" (פסוק ז').

מהי השאלה של רש"י על דברים אלה, ומהי תשובתו על שאלה זו? (3 נקודות)

9. בראשית ט"ז, ה'–י"ג

א. "ותאמר שרי אל אברם חֲמָסִי עליך..." (פסוק ה').

מה הייתה התלונה של שרי? כתבו את שני ההסברים של רש"י. (3 נקודות)

ב. "והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד כל בו ועל פני כל אחיו ישכֵּן" (פסוק י"ב).

על פי רש"י, הסבירו שלוש מן הנבואות שנאמרו על ישמעאל בפסוק זה. (3 נקודות)

ג. עיינו בפסוקים ט'–י"ג

(1) עיינו בפסוקים ט'–י"א.

רש"י (לפסוק ט'): "לכך נאמר 'מלאך' בכל אמירה ואמירה".

על פי רש"י, הסבירו מדוע נאמר "מלאך" בכל אמירה ואמירה.

(2) "הגם הלם" (פסוק י"ג). רש"י: "לשון תימה".

על פי רש"י, הסבירו את התמיהה של הגר.

(4 נקודות)

10. דברים א', י"ג–י"ז

א. "ותענו אתי ותאמרו טוב הדבר" (פסוק י"ד).

על פי רש"י, מהי התוכחה הרמוזה במילים אלה? (3 נקודות)

ב. "ובין גֵּרֹו" (פסוק ט"ז).

הסבירו את משמעות המילה "גֵּרֹו", לפי שני הפירושים של רש"י. (3 נקודות)

ג. "לא תכירו פנים במשפט" (פסוק י"ז).

(1) אל מי מופנה ציווי זה?

(2) הסבירו את הציווי, וכתבו מדוע מי שעובר עליו נחשב למי שהכיר פנים במשפט.

(4 נקודות)

11. דברים ד', ו'–כ"ב

א. עיינו בפסוקים ו'–ח'.

ספורנו (לפסוק ח'): "והטעם שתיחשבו חכמים בעיני האומות בשומרכם את חוקי האלוקים ואת תורותיו הוא שאין

שום גוי במציאות כזה שיהיו לו חוקים מורים מציאות הא"ל ודרכיו".

על פי ספורנו, הסבירו מדוע יאמרו הגויים על ישראל "רק עם חכם ונבון וכו'". (3 נקודות)

ב. "את השמש ואת הירח... אשר חלק ה'... לכל העמים" (פסוק י"ט).

הסבירו את הציטוט המודגש בקו על פי שני הפירושים של רש"י. (4 נקודות)

ג. "כי אֶנְכִּי מת בארץ הזאת אינני עֹבֵר את הירדן" (פסוק כ"ב).

מהי השאלה של רש"י על דברים אלה, ומהי תשובתו על שאלה זו? (3 נקודות)

12. דברים י"ג, י"ג–ט"ז

א. עיינו בפסוק י"ג.

על פי רש"י, איזו עיר אֵינָה יכולה להיות עיר הנידחת, וכיצד לומדים זאת מן הפסוק? (3 נקודות)

ב. עיינו בפסוק י"ד.

על פי רש"י, מה הם שני התנאים הנלמדים מן הפסוק כדי שעריר תיחשב עיר הנידחת, וכיצד לומדים מן הפסוק בל אחד

מן התנאים? (4 נקודות)

ג. עיינו בפסוק ט"ז.

מה למד רש"י מן הכפילות "הִכָּה תִּכָּה"? (3 נקודות)

13. דברים י"ח, ט'–כ'

א. "לא תלמד לעשות כתועבת הגוים ההם" (פסוק ט').

רש"י: "אבל אתה למד להבין ולהורות".

על פי רש"י, מה צריך להבין, ומה יש להורות? (3 נקודות)

ב. "נביא מקרבך מאחריך כְּמִנִּי" (פסוק ט"ו).

על פי רש"י, מהו הדמיון בין הנביא שיקום לישראל ובין משה, ומהו ההבדל ביניהם? (4 נקודות)

ג. "את אשר לא צויתו לדבר ואשר ידבר בשם אלהים אחרים" (פסוק כ').

הסבירו את שני המקרים שבפסוק, על פי רש"י. (3 נקודות)

פרק שלישי – עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים

(מלכים א, מלכים ב, ישעיה, תרי עשר, תהלים)

(42 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 14–16 ועל חמש מן השאלות 17–23 (לכל שאלה – 6 נקודות).

שימו לב: בשאלות שבחרתם, יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י או מצודת דוד.

ענו על שתיים מן השאלות 14–16 (סך הכול – 12 נקודות).

14. מלכים א, י"ח, י"ב–כ'

א. עיינו בפסוקים י"ב–י"ד.

ממה חשש עבדיהו על פי פסוק י"ב, וממה הוא חשש על פי פסוק י"ד? (3 נקודות)

ב. "ועתה שלח קבץ אלי את כל ישראל... ואת נביאי הבעל... וישלח אחאב בכל בני ישראל ויקבץ את הנביאים"

(פסוקים י"ט–כ').

מדוע בנוגע לבני ישראל נאמר "וישלח" ובנוגע לנביאי הבעל נאמר "ויקבץ"? (3 נקודות)

15. מלכים ב, ד', י"ג–כ"ג

א. עיינו בפסוק י"ג.

(1) הסבירו את דברי אלישע.

(2) הסבירו את דברי האישה השונמית: "בתוך עמי אנכי ישבת".

(3 נקודות)

ב. עיינו בפסוק כ"ג.

(1) הסבירו מדוע התפלא האיש שאשתו הולכת לאלישע.

(2) הסבירו את תשובת האישה השונמית, וכתבו מדוע היא הסתירה מאישה את האמת.

(3 נקודות)

16. מלכים ב, י"א, א'–ה'

א. עיינו בפסוקים א'–ג'.

(1) מדוע הרגה עתליה את כל זרע הממלכה?

(2) היכן החביאה יהושבע את יואש, ומדוע הייתה גם היא איתו במקום המחבוא?

(4 נקודות)

ב. עיינו בפסוק ה'.

מי הם "בְּאֵי השבת", ומדוע הם מכונים כך? (2 נקודות)

ענו על חמש מן השאלות 17–23 (סך הכול – 30 נקודות).

17. ישעיה נ"א, א'–י'

א. עיינו בפסוק ב'.

הסבירו מה יש להסיק מן ההבטה באברהם. (3 נקודות)

ב. עיינו בפסוקים ט'–י'.

הסבירו את שלושת הציטוטים האלה:

"הַמְחַצֶּבֶת רֹהֵב" (פסוק ט')

"מְחוֹלֶלֶת תְּנִין" (פסוק ט')

"הַשָּׁמָה מַעֲמִיקִי יָם דֶּרֶךְ לַעֲבֹר גְּאוּלִּים" (פסוק י').

(3 נקודות)

18. ישעיה נ"ד, א'–י'

א. עיינו בפסוקים ב'–ד'.

(1) הסבירו את תיאור הגאולה שבפסוק ב'.

(2) "בִּשְׁתַּעַלְוִיךָ... וְחִרְפַּת אֲלֻמְנוֹתֶיךָ" (פסוק ד').

הסבירו את שתי המצוקות בגלות, על פי פסוק זה.

(4 נקודות)

ב. עיינו בפסוק י'.

הסבירו את ההבטחה לעם ישראל שבפסוק זה. (2 נקודות)

19. יואל ב', כ'–כ"ג

א. עיינו בפסוק כ'.

הסבירו מיהו "הַצְּפוּנִי", ומהי המשמעות של הנבואה שנאמרה עליו "את פניו אל הים הקדמני וסִפּוֹ אל הים האחרון".

(3 נקודות)

ב. "כי נתן לכם את המוֹרָה לצדקה" (פסוק כ"ג).

הסבירו מיהו "המורה", ומהי המשמעות של המילים "נתן לכם את המורה לצדקה". (3 נקודות)

20. מיכה ד', ו'–ח'

א. עיינו בפסוקים ו'–ז'.

(1) הסבירו את ההבטחה "אִסְכָּה הַצִּלְעָה" (פסוק ו').

(2) הסבירו את המשמעות של הנבואה "וּמֶלֶךְ ה' עליהם" (פסוק ז').

(3 נקודות)

ב. עיינו בפסוק ח'.

(1) למי הכוונה בכינוי "מגדל עֶדֶר"?

(2) מהי כוונת הנביא במילים "ובאה הממשלה הראשונה ממלכת לבת ירושלם"?

(3 נקודות)

21. מלאכי ג', ט"ו-כ'

א. עיינו בפסוק ט"ו.

הסבירו את תלונת ישראל: "ועתה אנחנו מאַשְׁרִים זָדִים גַּם נִבְנוּ עֲשֵׂי רָשָׁעָה". (3 נקודות)

ב. עיינו בפסוק כ'.

(1) "וּזְרַחָה לָכֶם... שֶׁמֶשׁ צִדְקָה".

הסבירו את הדימוי של הנביא.

(2) "וַיֵּצְאוּם וַיִּפְשְׁתֶּם כְּעִגְלֵי מִרְבֵּק".

הסבירו את הנבואה של הנביא.

(3 נקודות)

22. תהלים, צ"ד

א. עיינו בפסוקים ז'-ט'.

הסבירו את טענת הרשעים בפסוק ז' ואת התשובה על טענתם בפסוק ט'. (4 נקודות)

ב. עיינו בפסוק י"ט.

הסבירו מתי בעל המזמור זקוק לתנחומים, ומה ישעשע את נפשו. (2 נקודות)

23. תהלים, קי"ב

א. עיינו בפסוק א'.

(1) "הַלְלוּ-ה'". הסבירו על מה מהללים את ה' במזמור זה.

(2) הסבירו את המשמעות של דברי השבח "יִרְאָה אֶת ה' בְּמַצֹּתָיו חִפֵּץ מֵאֹד".

(3 נקודות)

ב. ציינו פסוק אַחַד מן המזמור שיש בו הבטחה לשכר גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, והסבירו כיצד ההבטחה לשכר

בְּשָׁנֵי העולמות באה לידי ביטוי בפסוק שציננתם. (3 נקודות)

בהצלחה!